

Krystyna Klimska

""Stres zawodowy" : charakterystyka psychologiczna wybranych zawodów stresowych", Jan F. Terelak, Warszawa 2007 : [recenzja]

Studia Ecologiae et Bioethicae 6, 633-635

2008

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

dze i kompetencję, aby wprowadzać poszczególne elementy zasady zrównoważonego rozwoju. Szczególne miejsce zajmują tutaj nauczyciele, wychowawcy oraz wszyscy zaangażowani w edukację formalną i nieformalną, ponieważ gruntowne zrozumienie racji przemawiających za zasadą zrównoważonego rozwoju oraz problemów środowiskowych jest pierwszym krokiem ku zmianie postaw na bardziej przyjazne środowisku. Zgodnie z rezolucją ONZ, z grudnia 2002, lata 2005-2014 zostały ustanowione Dekadą Edukacji dla Zrównoważonego Rozwoju. W drugim roku niniejszej dekady autorzy publikacji podjęli próbę odpowiedzi na pytanie o stan realizacji rezolucji. W oparciu o badania ankietowe stwierdzono, że stan kształcenia i poziom wiedzy w tym zakresie jest niedostateczny. Wskazuje to na koniecznych podjęcia zdecydowanych działań zmierzających do dalszego wdrażania koncepcji zrównoważonego rozwoju.

Artykuły są owocem pracy naukowej i dydaktycznej osób zaangażowanych we wdrażanie zasady zrównoważonego rozwoju. Publikacja pokazuje to zagadnienie uwzględniając różne jego aspekty. Zainteresowanie tą problematyką przedstawicieli różnych grup zawodowych i dyscyplin naukowych wyraźnie wskazuje na potrzebę pogłębionej analizy zagadnienia i dyskusji uwzględniającej różne aspekty badanej problematyki.

Dominika Dzwonkowska

Jan F. Terelak, „Stres zawodowy” – charakterystyka psychologiczna wybranych zawodów stresowych, redakcja naukowa J. F. Terelak wydawnictwo Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego, Warszawa 2007 s. 637.

Trafne jest określenie, że stres jest ‘plagą’, która rozwinęła się w XX i trwa nadal. Coraz częściej akcentuje się, że życie jest pełne stresu, że praca zawodowa jest stresująca, a rozmowa z drugą osobą wprowadziła kogoś w zdenerwowanie, że oczekiwanie na jakąkolwiek decyzję wywołuje stres. Pojawia się wiele innych sytuacji, które są opisywane jako stresujące. Badając takie określenia można zapytać, czy tak wielorakie używanie terminu stres ma właściwą konotację i czy w takim razie można powiedzieć, że życie jest ‘jednym wielkim stresem’?

Z pomocą przychodzi opublikowana w Wydawnictwie Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego książka, w której autorzy pod redakcją naukową prof. dr hab. Jana F. Terelaka, przedstawiają wieloletnie badania poświęcone temu ważnemu, noszącemu cywilizacyjne znamię, psychologicznemu problemowi. Publikacja jest interesująca z tego powodu, że przeprowadzono badania osób pracujących w różnych zawodach. Wykonywana praca zajmuje znaczną część życia ludzi i może być powodem wywołania wysokiego poziomu stresu. Wydaje się, że nie istnieje praca,

która byłaby pozbawiona negatywnego zjawiska stresu. Nie tylko z pragmatycznego punktu widzenia ważne jest poznanie skutków, przede wszystkim negatywnych, jakie powoduje stres tak dla pracownika, jak i dla pracodawcy.

Książka J. Terelaka i blisko czterdziestu autorów i współautorów „*Stres zawodowy – charakterystyka psychologiczna wybranych zawodów stresowych*” przedstawia wyniki badań nad stresem zrealizowanych głównie w Katedrze Psychologii Pracy i Stresu UKSW w aspekcie jego natężenia i wpływu na psychofizyczną sferę człowieka. W tym aspekcie zanalizowano zawody: pracowników administracji samorządowej, aktorów teatralnych, celników, dealerów (pracowników biur maklerskich), informatyków (pracowników działów informatycznych), konsultantów telefonicznej obsługi klienta (telemarketerów), **kontrolerów ruchu lotniczego**, lekarzy (specjalności zabiegowej), marynarzy (studentów akademii morskiej), menedżerskie, nauczycieli, pielęgniarek, **pilotów wojskowych**, policjantów, **stewardesy** (stewardów), strażaków, wojskowych. Łącznie publikacja przedstawia badania w odniesieniu do 17 zawodów.

W badaniach uwzględniono przede wszystkim: charakterystykę psychologiczną poszczególnych zawodów, poziom stresu spowodowany pełnieniem funkcji zawodowej danej specjalności, osobowość wykonującego określone zadania, ocenę narzędzi, potrzebnych do realizacji danych czynności, osobowościowe predyspozycje. Książka przedstawia również metody badań, dyskusje nad ich wynikami itd.

Zawodem, który został przedstawiony jako wzorcowy sposób prezentacji materiału był zawód stewardesy. Stres dotyka go w różnych wymiarach. Oprócz niełatwych warunków wykonywania tej pracy, problemem jest częste rozdzielanie pracownika z rodziną, odpowiedzialność za pasażerów, itd. Do tej grupy zaliczani są również lotnicy, dyplomaci, geolodzy, agenci handlowi.

Zawód stewardesy którego wykonywanie narażone jest na wysoki poziom stresu badano w dwóch etapach. Pierwszy obejmował: charakterystykę psychologiczną zawodu stewardesy, charakterystykę empiryczną tego zawodu, w tym umiejscowienie poczucia kontroli wzmocnień w relacji do stylów radzenia sobie ze stresem. W drugim etapie zanalizowano satysfakcję zawodową stewardesy a ich reaktywność. Należy dodać, że zawód stewardesy ze względu na swoistą wyjątkowość – praca w samolocie nie jest miejscem naturalnym dla człowieka - jest zawodem szczególnie niebezpiecznym. Ponadto wymagane są dość oczywiste ze względu na ten charakter pracy predyspozycje zawodowe np. umiejętność kontaktu z ludźmi, wytrwałość, zachowanie tzw. zimnej krwi w sytuacjach niebezpiecznych dla pasażerów. Pomoc pasażerom pokonywać lęk, strach, pomoc chorym, dzieciom podczas lotu jak i dotarcia do odprawy na lotnisku. Stewardesa musi prezentować zdrowie fizyczne i pewien poziom intelektualny np. umiejętność posługiwania się językami obcymi. Z badań S. Sieka, J. Terelaka, i J. Bieleckiego z 1988 i 1990 roku wynika np. że stewardesy charakteryzują się dobrą kontrolą emocjonalną, przejawiającą się niskim poziomem niepokoju i agresywności (s. 428). Opublikowane wcześniej badania przeprowadzone wśród stewardesy i stewardów doprowadziły do szczegółowych wniosków wskazujących, że w tym zawodzie na tym samym poziomie sytuuje się zadowolenie z pracy tak kobiet jak i mężczyzn.

Ponadto, książka zawiera wyniki badań dotyczące innych zawodów chociaż ich lista, jak pisze Redaktor naukowy, nie wyczerpuje wszystkich zawodów w których występuje stres. Czytelnik spotyka się z wieloma istotnymi spostrzeżeniami i wnioskami, dotyczących stresu. Badania nad poszczególnymi zawodami zostały przedstawione według tej samej struktury formalnej, co czyni książkę przejrzystą i czytelną. Wszystkie rezultaty badań, dotyczące poszczególnych zawodów wybranych w tej książce do prezentacji stresu jako zjawiska powszechnego, wnoszą ważne i interesujące informacje, którymi powinni się zainteresować zarówno sami pracownicy, jak też pracodawcy, menedżerowie, nauczyciele, wykładowcy i inni.

Po lekturze książki napisanej pod redakcją J. T. Terelaka można zauważyć iż „lansowanie nadal na czołówkach list rankingowych zawodów stresowych wyłącznie na podstawie siły mięśni i ich zmęczenia, nie ma już większego sensu” (s. 553), ponieważ dane wynikające z badań empirycznych wskazują na istnienie wielu różnych czynników decydujących o tym czy i w jakiej grupie zawodowej pojawiają się elementy stresujące.

Krystyna Klimska

Suwalszczenie o swojej przeszłości. Wspomnienia i życiorysy, red. B. Falińska, E. Grott, E. Baranowska, Wszechnica Mazurska w Olecku oraz Towarzystwo kultury języka oddział w Suwałkach, Warszawa 2007, s. 345.

Suwalszczenie o swojej przeszłości. Wspomnienia i życiorysy (red. B. Falińska, E. Grott, E. Baranowska) to nowe przedsięwzięcie wydawnicze Wszechnicy Mazurskiej w Olecku i Towarzystwa Kultury Języka (Oddział w Suwałkach). Seria ta – wspomina we wstępie Pani B. Falińska – koncentruje się wokół wspomnień i życiorysów mieszkańców dawnego województwa suwalskiego (s.7).

Pierwszy tom w większości poświęcony jest dorobkowi Teodozji Jagłowskiej oraz w mniejszym stopniu Zofii Grabowskiej. Książka opatrzona jest rzetelnym wstępem zawierającym refleksje Pani B. Falińskiej, *Głos historyka literatury* scalający przemyslenia Pani K. Jakowskiej, *Uwagi pedagoga* E. Grotta i *Uwagi językoznawcze* Pani K. Długosz- Kurczabowej skupione na działalności i pisarstwie głównej bohaterki tomu.

Każda z wymienionych części wstępu ukazuje czytelnikowi bibliografię i dorobek Pani Jagłowskiej z innej perspektywy. Jest to pewnego rodzaju przygotowanie, które może ułatwić wychycenie w opowiadaniach i pamiętnikach czegoś więcej niż tylko opisów sytuacji i faktów.

Pani B. Falińska znakomicie przedstawia chronologię wydarzeń z życia Pani Teodozji naświetlając przy tym jej osobowość i sylwetkę (s. 7-34). Pani Jakowska